

Klemencsics Andrea:

Tényleges életfogytiglani szabadságvesztés kontra felülvizsgálati kötelezettség (0:2)

2014. május 20. napján hozott döntést a strasbourgi székhelyű Emberi Jogok Európai Bírósága a Magyar László kontra Magyarország ügyben¹, melyben elmarasztalta hazánkat az Emberi Jogok Európai Egyezményének 3. cikk és a 6. cikk, azaz a kínzás tilalma és a tisztességes tárgyaláshoz való jog megsértése okán. A kérelmezőnek 2000 euró nem vagyoni kártérítést ítélt meg 4150 euró eljárási költség mellett.

A 3. cikk az Emberi Jogok Európai Bíróságának (továbbiakban: EJEB v. Bíróság) statisztikája² szerint négy részre oszlik: kínzás, embertelen vagy megalázó bánásmód, hatékony vizsgálat hiánya illetve a feltételes megsértés. A statisztika szerint 1959 és 2013 között eddig Magyarország összesen 11 alkalommal sértette meg az embertelen vagy megalázó bánásmód tilalmát, 4 alkalommal pedig a hatékony vizsgálat követelményét. Az előbbiben az Orosz Föderáció 454, Törökország 279 míg Románia 122 elmarasztalással a legtöbb elmarasztalást magának tudhatja be. A második esetben Törökország 171, míg az Orosz Föderáció 123 elmarasztalással szintén a legtöbb jogsértéssel az első helyet mondhatja magáénak. A fentiekből látható, hogy számszerű elmarasztalása a 3. cikk tekintetében más országokhoz viszonyítva elenyésző.

Az ügy körülményei:

A kérelmet Magyar László fogvatartott nyújtotta be a Magyar Köztársaság ellen 2010. december 9-én, aki jelenleg is a szegedi Csillagbörtönben tölti tényleges életfogytiglani börtönbüntetését. A kérelmező és kilenc másik bűntársa ellen 2002-ben büntetőeljárás indult különböző erőszakos bűncselekmények elkövetése okán, míg a 2003-ban benyújtott vádiratban 3 rendbeli emberölés, 19 rendbeli rablás, 19 rendbeli személyi szabadság megsértése, 4 rendbeli súlyos testi sértés, 4 rendbeli birtokháborítás és 3 rendbeli lopás miatt emeltek vádat. 2005-ben a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Bíróság tekintetbe véve, hogy az elkövető többszörös visszaeső, tényleges életfogytiglanra ítélte a kérelmezőt, míg a jogerős döntés 2010-ben született meg a Legfelsőbb Bíróság döntése nyomán.

A Bíróság a tényleges életfogytiglannak az Egyezmény 3. Cikkelyébe ütközését, a nyolc éven át tartó eljárás jogosságát és a szegedi börtönnek a kérelmező által embertelennek minősített körülményeit vizsgálta.

A Bírósági döntési alapja

A Bíróság először megvizsgálta az 1978. évi IV. törvény (régí Btk.) vonatkozó rendelkezéseit, nevezetesen a 40. §-t, amely szerint: a szabadságvesztés életfogytig vagy

¹ *Magyar László v. Magyarország* No. 73593/10 (20 May 2014).

² Elérhető: http://www.echr.coe.int/Documents/Stats_violation_1959_2013_ENG.pdf (Letöltve: 2014.11.07).

határozott ideig tart, utána az 1978. évi IV. törvény ide vonatkozó szabályait vizsgálta az Alaptörvény egyéni kérelemre vonatkozó rendelkezéseivel összhangban. Következő lépésként pedig az Európa Tanács, az Európai Unió és egyéb nemzetközi dokumentum alapján vizsgálták meg az életfogytig tartó szabadságvesztést, figyelembe véve a már kialakult strasbourgi gyakorlatot. Az utóbb említett kialakult gyakorlatot a Bíróság 2013. július 9-én meghozott Vinter és mások kontra Egyesült Királyság³ döntése szolgáltatta. Az ügyben Douglas Vinter, Jeremy Bamber és Peter Moore gyilkosságért életfogytiglani büntetésre ítélték esetében állapította meg, hogy az Egyesült Királyság gyakorlata ellentétes az Emberi Jogok Európai Egyezményének (a továbbiakban: EJEE) 3. Cikkével, tekintve, hogy az elítélteket megfosztja azon jogától, hogy ügyük bizonyos idő elteltével felülvizsgálásra kerüljön, és valamennyi esélyük maradjon a szabadulásra, ami nem jelenti a szabadon engedés kötelezettségét.

A fentiek alapján meghozott döntés értelmében a magyar szabályozás az EJEE 3. Cikkét sérti, tekintettel arra, hogy semmilyen kötelezettség nem terheli a bíróságokat, hogy a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés büntetést meghatározott időközönként felülvizsgálják illetve, hogy a köztársasági elnök diszkrecionális jogkörébe tartozik az Alaptörvény által meghatározott egyéni kegyelem gyakorlása is, így a tényleges szabadságvesztést töltők számára semmilyen törvényi garancia nem marad, így a szabályozás ellentétes az EJEE-vel.

Másodsorban a Bíróság pedig az eljárás hosszát vizsgálta, amelynek kapcsán ismertette, hogy az észszerű idő követelménye az ügy összes körülményét figyelembe véve függ az ügy bonyolultságától, a felektől és az érintett hatóságoktól. Bár Magyarországgal szemben is számtalan elmarasztaló döntés született korábban e cikkel kapcsolatosan, a Bíróság mégis az alapügynek mondható Pélissier és Sassi kontra Franciaország esetre⁴ hivatkozott, amely alapján megállapította, hogy a kormány érvelése nem elfogadható.

Döntés:

Az utóbbi magyar döntésekre nem igazán jellemző módon, a Bíróság a 3. és a 6. Cikk esetében meghozott döntésében egyhangúan marasztalta el hazánkat. Paul Lemmens, a tanács belga bírójának és egyben a Leuveni egyetem professzora azonban a döntéshez különvéleményét fűzött, amelyben nem értett egyet a kérelmező részére megállapított nem vagyoni kártérítéssel. Indoklása szerint, a kérelmezőt súlyos bűncselekmények miatt ítélték el, mint emberölés, személyi szabadság megsértése és súlyos testi sértés. Véleménye szerint megfelelő elégtétel lett volna az elítélt számára, hogy a Bíróság a 6. Cikk tekintetében megállapítja az Egyezmény megsértését.

Hatás:

A Bíróság döntésével véglegesen állást foglalt a szabadságvesztés kiszabása módjával kapcsolatban. Köztudottan a szabadságvesztés kiszabása esetén két fajta megoldás létezik: meghatározott a maximálisan kiszabható büntetés (pl.: Norvégiában bármilyen

³ *Vinter and Others v. The United Kingdom* No. 66069/09, 130/10 and 3896/10 (9 July 2013).

⁴ *Pélissier and Sassi v. France* No. 25444/94 (25 March 1999).

bűncselekmény esetén 21 év a maximum), illetve a másik megoldás, hogy nincsen felső határ, tehát tényleges életfogytiglan is a bíró döntésén múlik (pl.: Anglia, Magyarország). Utóbbi megoldás lehetőségét a Bíróság nem zárja ki, azonban megköveteli a felülvizsgálat lehetőségét. Ezzel a döntéssel így az időben pontosan meghatározott büntetés mellett foglal állást, ami azonban nem jelenti a szabadon engedés kötelezettségét, de mindenképpen garanciát épít a jogszabályi rendszerbe.